

Arkivsak-dok. 201200872-2
Arkivkode ---/J07/&13
Saksbehandler Anne Slåtten

Saksgang	Møtedato	Sak nr
Hovedutvalg for kultur og helse (fra 26.10.2011)	16.04.2012	11/12
Hovedutvalg for utdanning	18.04.2012	9/12

Høring. Forslag til endring i tobakkskadeloven

Fylkesrådmannens innstilling

1. Fylkesrådmannen støtter forslaget til endring i tobakksskadeloven som gjelder lovfestet tobakksfri skoletid for elever i videregående skole
2. Fylkesrådmannen støtter forslaget til endring i tobakksskadeloven som gjelder røykfrie inngangspartier til offentlige virksomheter
3. Saken oversendes som Vestfold fylkeskommunes høringsuttalelse i saken

Tønsberg, 15.03.2012

Egil Johansen
Fylkesrådmann

Arild Moen
Direktør

Vedlegg til saken ligger på www.vfk.no.

Klikk på toppfanepunktet *Politikk*, deretter menypunktet *Politisk møter, saker, medlemmer*.
Klikk på *ønsket utvalg/møtedato/saksfremlegg* og åpne vedlegget som ligger nederst til venstre på siden.

Innledning:

Helse- og omsorgsdepartementet har sendt på høring forslag om en rekke endringer i tobakksskadeloven. De viktigste foreslåtte tiltakene er:

- Kommunal bevillingsordning for å styrke tilsynet med aldersgrensen på 18 år for kjøp av tobakksvarer.
- Lovfestet tobakksfri skoletid for elevene.
- Forbud mot salg av 10-pakninger.
- Forbud mot å ha røykerom i arbeidslokaler.
- Røykfrie inngangspartier til offentlige virksomheter.
- Utvidet formålsbestemmelse i tobakksskadeloven til å inkludere den langsiktige visjonen om et tobakksfritt samfunn.

Regjeringen ber om synspunkter på endringer i tobakksskadeloven, som grunnlag for videre behandling. Frist for høringsuttalelser er 20.04.12.

Høringsnotatet er til dels svært omfattende og fylkesrådmannen i Vestfold fylkeskommune har derfor valgt å gi høringsuttalelse på de forslag i høringsnotatet som omfatter:

- Tobakksfri skoletid for elevene.
- Røykfrie inngangspartier til offentlige virksomheter.

Saksutredning:

Tobakksskadelovens formål er å begrense helseskader som bruk av tobakk medfører (Lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader § 1). Endringene i tobakksskadeloven blir vurdert innført i forbindelse med en ny tobakksstrategi strategi som skal avløse *Nasjonal strategi for det tobakksforebyggende arbeidet 2006-2010*.

I forrige strategiperiode (2006-2010) ble målsettingen oppnådd når det gjelder å redusere ungdomsrøykingen og antallet røykere i befolkningen generelt. Målet om å halvere andelen gravide som røyker og å stanse økningen i snusbruk ble derimot ikke nådd. På bakgrunn av den kraftige økningen i snusbruk blant unge de siste årene har tiltak for å forebygge bruk av snus fått en større plass i det tobakksforebyggende arbeidet.

Forslagene i høringsnotatet er blant annet basert på Verdens helseorganisasjons tobakkskonvensjon, erfaringer fra forrige strategiperiode og erfaringer fra andre land.

Høringsnotatet har følgende faktaopplysninger om tobakksbruk:

- I 2012 oppga 12 prosent av unge i alderen 16–24 år at de røykte daglig, og 14 prosent av og til. Totalt sett betyr dette at om lag 150 000 unge røyker.
- Over 50 prosent av dagens røykere og eks-røykere begynte å røyke daglig før de fylte 18 år, og over 70 prosent begynte før fylte 20 år (*SSB 2010*).
- Debutalderen har sunket, slik at de som begynner å røyke i dag er langt yngre enn deres foreldre var da de begynte å røyke (*Helsedirektoratet 2010*).
- Gjennomsnittlig debutalder ligger på rundt 16 år – den alderen da de fleste starter på videregående skole.
- Bruk av snus har økt betydelig de siste årene.
I 2010 oppga om lag 7 prosent av befolkningen (16-74 år), i hovedsak menn, at de brukte snus daglig (om lag 260 000 personer).
Blant unge menn (16-24 år) brukte 25 prosent snus daglig og 11 prosent brukte snus av og til. For fem år siden var det under 10 prosent unge menn som snuste daglig.
Blant unge kvinner (16-24 år) brukte 8 prosent snus daglig og 8 prosent brukte snus av og til.

Helseskader av tobakksbruk:

I Norge er fortsatt røyking den viktigste risikofaktoren for både tidlig død og tap av friske

leveår. Dette kan forebygges. Generelt er det en klar sammenheng mellom forbruk og nivå av dødelighet. Risikoen for å dø av røyking er større jo større det daglige forbruket er. Selv om risikoen for å dø av røyking er størst blant storrykere, er det en betydelig overdødelighet allerede ved et forbruk på 1–4 sigaretter daglig. Det er også påvist helserisiko ved røyking sjeldnere enn daglig.

Selv om bruk av snus er langt mindre helseskadelig enn røyking, kan også bruk av snus innebære risiko for alvorlig sykdom. Helserisikoen ved snusbruk bør etter departementets syn ikke primært sammenlignes med helserisiko ved røyking, men med ikke å bruke noen form for tobakk.

Forslag om tobakksfri skoletid:

Departementet foreslår å lovregulere påbud om tobakksfri skoletid for alle elever til og med videregående opplæring, jf. forslag til ny § 12C annet ledd. Det vil si at det ikke skal være tillatt å bruke tobakk i løpet av skoledagen. I tillegg foreslår departementet et forbud mot tobakksbruk på skolens områder, slik at det klargjøres at heller ikke besøkende til skolen kan bruke tobakk der. I det daglige vil det være rektor som har ansvaret for å håndheve forbudet samt at kommunen får utvidet tilsynsansvar. Departementet går ikke inn for å lovfeste påbud om tobakksfri arbeidstid, men viser til at ansatte har et særskilt ansvar som rollemodell for barn og unge.

I lys av den dramatiske økningen i snusbruk blant unge de siste årene anser departementet det som spesielt viktig at forbudet omfatter all tobakksbruk, ikke kun røyking. Elevene som går fra ungdomskolen til videregående, er vant med en restriktiv holdning til tobakksbruk, og et forbud mot tobakksbruk i skoletiden på videregående skole vil ikke representere noe nytt for denne aldersgruppen.

Regjeringen støtter seg til diverse undersøkelser og forskning bl.a. vedrørende tobakksdebut. En rapport fra SIRUS i 2009 påpeker forskerne at det er viktig å styrke innsatsen overfor de aldersgruppene som går på videregående skole da det er her det største tilsiget av nye røykere kommer. Røykepress er den typen press det er viktigst å bli kvitt. Det er i dag svært få som røyker i ungdomsskolen, mens flere begynner i løpet av videregående skole. Gjennom å innføre tobakksfri skoletid vil skolen som rekrutteringsarena reduseres. For hvert år ungdom er tobakksfrie øker sjansen for at de aldri begynner å bruke tobakk. Det er også stor støtte i befolkningen til at skoler skal være helt tobakksfrie.

Forslag om røykfrie inngangspartier

Tobakkskadeloven regulerer i utgangspunktet ikke røyking utendørs. Eier av en bygning eller et område kan i kraft av sin eierrådighet i stor grad regulere røyking ved inngangspartier og andre utendørsområder. Departementet foreslår at det lovfestes et påbud om røykfrie inngangspartier til helseinstitusjoner og offentlige virksomheter. Ufrivillig eksponering for tobakksrøyk utendørs kan være plagsomt for alle, og helsefarlig dersom eksponeringen er av et visst omfang. For allergikere, astmatikere og andre lungesyke kan selv svært kort eksponering for tobakksrøyk fremkalle akutte sykdomsanfall. Det bør etter departementets vurdering være en selvfølge at alle skal kunne ta seg inn til en helseinstitusjon eller en offentlig virksomhet uten å bli hindret av tobakksrøyk ved inngangspartiet.

Rent praktisk vil dette bety at det må sette opp skilt som informerer om røykeforbudet, samt at alle askebeger o.l. fjernes fra inngangspartiet. Eier eller leier av bygningen vil få ansvar for at røykeforbudet overholdes på samme måte som etter dagens regulering i tobakkskadeloven. Kommunene vil ha ansvar for å føre tilsyn med overholdelsen av de nye endringene i tobakkskadeloven.

Fylkesrådmannens bemerkninger:

Gjennom ny lov om folkehelse har fylkeskommunen fått utvidet ansvar for helsefremmende og forebyggende arbeid. Fylkesrådmannen ser høring om endringer i tobakksskadeloven i lys av oppgaver og ansvar som følger loven.

Forslaget om tobakksfri skoletid.

Hovedfokus for forslag om endringer i tobakksskadeloven er å hindre at barn og unge begynner å bruke tobakk. Skolen er en viktig hverdagsarena i barn og unges liv, den når alle barn på tvers av sosiale skillelinjer og er en sentral arena i utviklingen av atferd og holdninger. Opplæringslovens § 9a sier at alle elever har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. På tilsvarende måte ivaretas lærlinger, lærekandidater og ansatte gjennom arbeidsmiljøloven.

Ifølge Helsedirektoratet ligger gjennomsnittlig debutalder for tobakk nå på rundt 16 år – den alderen da de fleste unge begynner i videregående opplæring. Videregående skole er derfor en av de største rekrutteringsarenaene for snusing og røyking. Elever oppgir at røyke- og snuspress er av den typen press det er vanskeligst å bli kvitt og stå i mot (UNGHUNT, ungdomshelseundersøkelse i Trøndelag).

Dette er viktige begrunnelser for at Fylkesrådmannen støtter følgende forslag om lovfestet tobakksfri skoletid for elevene.

Vestfold fylkeskommune har arbeidet mot målsettingen om røykfrie skoler, inklusive røykfrie uteområder i mange år. I mai 2011 vedtok Fylkestinget nytt ordensreglement for de fylkeskommunale videregående skolene i Vestfold, der også snus inngår; *Røyking og bruk av snus er ikke tillatt på skolens område med mindre skolen har avsatt egne skjermede områder for dette*. Alle de videregående skolene har i dag egne uteområder for bruk av tobakk. Ordningen fungerer ikke tilfredsstillende. Elever og ansatte beveger seg utenfor definerte røykeområder og røyker der. Det er dessuten en stor hygienisk utfordring med snusbruk både inne og ute. Fylkesrådmannen er derfor av den oppfatning at tobakksfri skoletid er et viktig tiltak for å bidra til at færre unge begynner å bruke tobakk.

Et forslag om innføring av tobakksfri skoletid for elever er imidlertid kontroversielt og vil by på utfordringer både av praktisk og holdningsmessig karakter. At det oppstår motstand mot forslaget er ikke overraskende. Slik var det også før røykeloven ble innført. Erfaringer viser imidlertid at forbud skaper endringer i holdninger over tid.

Fylkesrådmannen vil påpeke nødvendigheten av at innføringen av et tobakksforbud må ha et langsiktig perspektiv. Utfordringene som et forbud medfører vil kreve dialog og medvirkning, og både ledelse, ansatte og elever er viktige aktører for å forberede innføringen av et tobakksfritt miljø. Staten bør bidra med stimuleringsmidler til kreative, holdningsskapende og miljøskapende tiltak.

Fylkesrådmannen vil gjøre oppmerksom på at Fylkesseleivrådet og Lærlingrådet har diskutert saken, og styret har gitt skriftlig tilbakemelding på forslaget. Flertallet ønsker ikke tobakksfri skoletid, hovedsakelig fordi det vil skape mye stress for de avhengige (både elever og lærere) som igjen vil gå utover læringen. Videre mener de at tobakk, særlig snus er et personlig valg, og tror at det er urealistisk å håndheve loven.

Forslag om røykfrie inngangspartier:

Ufrivillig eksponering for tobakksrøyk utendørs kan være plagsomt for alle, og helsefarlig dersom eksponeringen er av et visst omfang. For allergikere, astmatikere og andre lungesyke kan selv svært kort eksponering for tobakksrøyk fremkalle akutte sykdomsanfall. Det bør være en selvfølge at alle skal kunne ta seg inn til en offentlig virksomhet uten å bli hindret av tobakksrøyk ved inngangspartiet.

Fylkesrådmannen støtter derfor forslaget til å innføre røykfrie inngangspartier til offentlige bygg.

Fylkesrådmannen har ingen andre bemerkninger i saken.